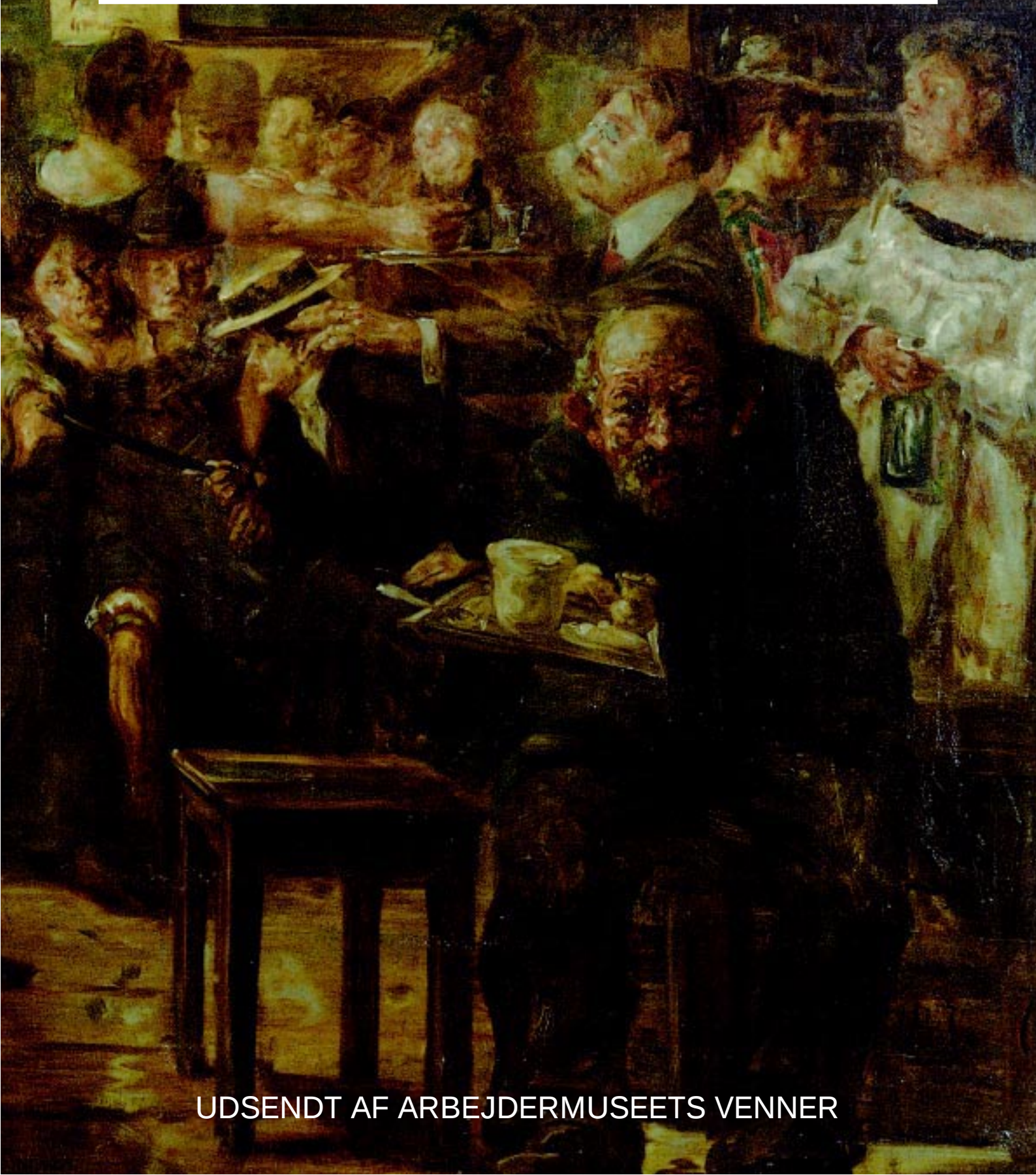

NYT OM

ARBEJDERMUSEET

januar februar marts

2004 nr. 1

UDSENDT AF ARBEJDERMUSEETS VENNER

Foto på for- og bagside: Aksel Jørgensen: *Pigernes Minde* (også kaldet Det Røde Hav), 1907. Dette tidlige hovedværk af maleren Aksel Jørgensen med motiv fra en af det daværende Holmensgades beværtninger har Arbejdermuseet modtaget som gave fra advokat Birte Schultz-Lorentzen. Se artikel og flere fotos side 10-11.

Særudstillinger:

Tegneren Herluf Bidstrup

Bliver den første udstilling i de nye særudstillingslokaler med forventet åbning fredag den 27. august 2004.

Faste udstillinger:

Familien Sørensen 1890 - 1990

Arbejderfamilien i 1950'erne

Trange Tider - arbejdsløshed i 1930'erne

Folkets Århundrede

De faste udstillinger renoveres i museets lukkeperiode og genåbner i fornyet skikkelse ca. 1. juli 2004.

Arbejdermuseets kontor:

Åbent mandag - fredag kl. 8.00 -15.00

Alle udstillinger er lukket i perioden 1. december 2003 - ca. 1.juli 2004.

Café & Ølhalle

Er lukket på grund af byggeriet.

Museets telefon: 33 93 25 75

Café & Ølhalle: 33 93 25 75

E-post: am@arbejdermuseet.dk

Hjemmeside: www@arbejdermuseet.dk

Vennebladet fortsætter !

I forbindelse med vedtagelsen af dette års finanslov, har regeringen og Dansk Folkeparti fra den 1. marts 2004 sløjft portostøtteordningen for fag- og medlemsblade. Det sker trods kraftige protester både fra oppositionspartierne og fra brede folkelige kredse. Med forhøjede portoudgifter på flere hundrede procent, vil det i praksis betyde døden for et stort antal medlemsblade landet over.

Venneforeningens bestyrelse drøftede situationen ved et møde i december og var enige om, at bladet skal fortsætte trods disse merudgifter. I forvejen var der vedtaget en beskeden kontingentforhøjelse fra 2004, og der vil således i høj grad blive brug for pengene fremover. Heldigvis oplever vi en medlemsfremgang og stort fremmøde ved arrangementerne, så vi ser fortrøstningsfuldt fremtiden i møde trods alle økonomiske besværligheder.

Bestyrelsen

Nyt om Arbejdermuseet udsendes af Arbejdermuseets Venner 4 gange om året.

Redaktion: Henning Grelle, Preben Hansen, Jørgen Strand, Peter Ludvigsen, Preben Sørensen (ansvarshavende), Hanne Abildgaard, Torkil Adersen og Anne-Lise Walsted.

Layout og tryk: Fr. Weiss Bogtrykkeri A/S, Vesterbrogade 116 A, 1620 København V.

Oplag: 3.000 eksemplarer

Bladet udkommer 15/1, 15/4, 15/8 og 15/10. Deadline 2 måneder før.

Redaktionens adresse: Arbejdermuseet mrk. redaktionen, Rømersgade 22, 1362 København K.

Tlf. 33 93 25 75.

ISSN 0907-0753.

Det bliver godt!

Af Peter Ludvigsen

For nylig havde de to ”gamle” bestyrelser i Arbejdermuseet og i Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv deres sidste fælles bestyrelsesmøde. Fra Nytår er de to virksomheder lagt sammen til én og fra næste sommer vil alle udadvendte funktioner finde sted i Rømersgade: Udstillinger, læsesal til bibliotek og arkiv, udlån fra både biblioteket, og bestillinger fra fotoarkivet og de øvrige samlinger.

Den nye institution Arbejdermuseet-ABM - nemlig arkiv, bibliotek, museum - vil fremover være placeret på i alt tre steder: I Rømersgade foregår alle funktioner vendt mod offentligheden, her bliver fotoarkivet også placeret, her er hovedparten af medarbejderne placeret og her ligger administrationen.

På Nørrebrogade ligger det ene magasin. Her opbevares og håndteres alle akivalier, her er bibliotekets fjernmagasin, en del af museumssamlingerne, og her foregår registrerings- og konserveringsarbejdet. I fjernmagasinet i Buddinge findes så resten af museumssamlingen. Lokalerne der bliver kun brugt til opbevaring.

Det praktiske arbejde med sammenlægningen begyndte vi på i efteråret, og vi regner med, at det er afsluttet til efteråret 2004.

Der har lige siden museets start for godt tyve år siden været et meget tæt samarbejde mellem museet og ABA. Især museet har nydt godt af støtten fra ABA i hele opbygningsprocessen. Men der er ingen tvivl om, at sammenlægningen betyder en styrkelse af begge institutioner.

Sammenlægningen af ressourcerne giver bedre muligheder for at overkomme det meget krævende bevaringsarbejde. På IT-siden kan vi lægge funktionerne sammen og rationalisere. På forskningssiden vil især den stærke forskningstradition fra ABA styrke museet – og samtidig vil museets formidlingsprofil og offentlige placering blive stærkere med tilgangen af de omfattende samlinger i arkivet.

Der har i de seneste år været talt meget om det såkaldte ABM-samarbejde – altså samarbejdet mellem arkiver, biblioteker og museer. I Norge og England er man langt fremme med at tvinge institutionerne til samarbejde. Herhjemme har der været afholdt flere konferencer om dette samarbejde, men hidtil er det ikke blevet til mere end snakken. Selv om alle synes, det er en god idé, er der stort set ingen, der gør noget ved det. Undtagen altså Arbejdermuseet og Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv.

Der er ingen grund til at lægge skjul på, at impulsen til sammenlægningen kom fra begge de to institutioners hovedsponsor – eller hovedtilskudsgiver, som det hed i gamle dage – LO. Og når vi har været igennem det store arbejde, som en sammenlægning naturligvis er, er der heller ingen tvivl om, at vi alle vil synes, at det var en rigtig god idé, måske så god, at vi vil spørge os selv: ”Hvorfor har vi egentlig ikke gjort det noget før?”

Arbejderbevægelsens organisationer og institutioner har gennem 1900-tallet mange gange været foregangsmænd, når der skulle ske noget nyt i det danske samfund. Og når det gælder ABM- samarbejdet er Arbejdermuseet og Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv dagens foregangsmænd.

Og vi er ikke i tvivl om at resultatet Arbejdermuseet-ABM bliver en forbedring af det samlede virke og til glæde for alle brugerne. Visionen er klar: Vi skal skabe en arbejderhistorisk attraktion af internationalt format, et tilbud til brugerne om højst mulig oplevelse af og bedst mulige indsigt i arbejderhistorien og samtidig sørge for en samlet bevaring af arbejderhistorien og dens betydning for samfundsudviklingen.

Det er et stort mål, men det gør ikke noget, at vi skal op på tæerne for at nå det.

EU-projekt om migration og arbejde

Et stort emne uden lette løsninger

- men en god ide at bruge museerne til formålet

Af Preben Sørensen

Ved afslutningen på det fælles EU-projekt „Migration - Arbejde - Identitet“, ved en konference i Terrassa nord for Barcelona, understregede WORKLAB's formand, *Peter Ludvigsen*, at temaet havde været en mere omfattende og kompleks opgave at løse end forventet: „Der var ingen lette løsninger undervejs, men det har vist sig at være en god idé at bruge vore museer til dette formål“, sagde Arbejdermuseets direktør, der endvidere kunne præsentere den af konferencen vedtagne „Terrassa Protokol“, der bl.a. understreger behovet for at dette emne inddrages i museernes virksomhed i langt højere grad end hidtil, ligesom alle museer opfordres til generelt at øge kontakten med det omgivende samfund. Konferencen fandt sted i starten af oktober i et stort og moderne museum for videnskab og teknologi i Terrassa, hvor der samtidig var åbning af den fælles tilhørende vandreudstilling, der også tidligere har været vist på Arbejdermuseet i København.

Peter Ludvigsen beskrev på konferencen enkelthederne i dette enestående samarbejde mellem de syv europæiske museer fra Sverige, Tyskland, England, Spanien, Østrig og Danmark, der har deltaget i projektet med en treårig maksimum støtte fra EU-kommissionens Kultur-2000 program.

Projektet var et bud på museernes bidrag til den europæiske debat om kulturel mangfoldighed. Det hvilede på den enkle antagelse, at

Ved vandreudstillingens åbning ses her fra venstre det lokale museums direktør, Usebi Casanelles, sammen med en oversætter og Michael John fra Arbejdermuseet i Steyer.

større kendskab til de forskellige migrantgruppers kultur og funktion inden for de forskellige EU-lande må kunne bidrage til større gensidig forståelse og tolerance.

Spørgsmålene omkring integration og flerkulturelt samspil behandles meget forskelligt i de forskellige EU-lande. Derfor arrangerede projektet en række konferencer og seminarer om emnet i England, Sverige, Østrig, Spanien og Danmark. Således mødtes 70 repræsentanter fra en række forskellige lande – hovedsagelig fra EU - på Arbejdermuseet i København til en lignende konference i slutningen af 2001.

Som led i samarbejdet blev endvidere præsenteret en række udstillinger i de enkelte lande - samtidig med en international vandreudstil-

ling og en fælles internetside. Det danske bidrag blev vist på Arbejdermuseet i det forløbne år.

Initiativet til samarbejdet, som fandt sted blandt medlemmer af The International Association of Labour Museums (WORKLAB), kom fra Arbejdermuseet, som også styrede hele projektet.

Mange projekter

Deltagerne i den afsluttende konference blev budt velkommen af værtsmuseets direktør, *Eusebi Casanelles*, der efterfølgende sørgede for, at rammerne omkring drøftelserne var i bedste orden.

Konferencen i Terrassa havde et stort antal deltagere og indledere fra de deltagende museer og andre interesserede. Således beskrev repræsentanter for de syv museer de-

res bidrag til det samlede projekt, hvor museumsinspektør *Anne-Lise Walsted* orienterede om den danske del- og samtidig fortalte om Arbejdersmuseets formål og virke.

Hun kunne således oplyse, at som eet af resultaterne af projektet, vil dele af migrations-udstillingen indgå i museets faste udstillinger fremover, ligesom der vil blive tilbudt særlige rundvisninger på museet for indvandrergrupper. Peter Ludvigsen oplyste supplerende at den af regeringen nedsatte velfærdskommission tilsyneladende prioriterer indvandrerproblemerne meget lavt - i modsætning til befolkningen.....

Ikke noget nyt

Blandt gæste-indlederne var skribent ved det britiske dagblad „The Independent“, *Yasmin Alibhai-Brown*, der på livlig vis beskrev udviklingen mod et multikulturelt

samfund i U.K. Hun understregede således, at migration ikke er noget nyt. Den er lige så gammel som menneskeheden, og den er heller ikke noget specielt europæisk problem.

Forskere fra flere europæiske universiteter, repræsentanter fra UNESCO, integrationsorganisationer og museer diskuterede under konferencen hele problematikken omkring migration og arbejde i perioden efter 2. Verdenskrig. Hvorfor er der så få migranter fra mange steder og så mange fra få? Hvorfor har migration karakter af kædereaktion? Og hvordan løser vi de mange problemer, når vi pludselig ikke længere er en mono-kultur? Spørgsmålene var mange, og svarene var forskellige fra landene med høj indvandring, Tyskland, England og Østrig til dem med lav som f.eks. Danmark.

Museernes rolle

På konferencen drøftedes naturligt nok også de europæiske museers rolle. Hvorledes opfyldes museernes mulighed for at formidle og forske i andet end egen national kultur? Hvorfor har immigranter næsten været totalt fraværende fra det almindelige historiske billede i Europas museer?

Hvad sker der i det nye hjemland med migranternes oprindelige kultur, hvordan ændres hverdagens mønster, når man pludselig står med fødderne plantet på et fremmed fabriksgulv?

Og kan museerne spille en aktiv rolle i denne kulturhistoriske sammenhæng - og måske i samfundsdebatten? Det sidstnævnte spørgsmål blev der klart svaret ja til!

Også de særlige kulturelle og sproglige problemer mellem Catalonien og det øvrige Spanien blev

Konference-deltagerne her samlet foran indgangen til et mine-museum i Cercs

Anne-Lise Walsted og Peter Ludvigsen på podiet under konferencen

diskuteret og kommenteret på konferencen. Der var i det hele taget mange spørgsmål og en livlig debat under konferencen, der fik en omfattende omtale i de lokale medier.

Åbnet dørene

I sin opsummering af projektets - og konferencens - resultater understregede Peter Ludvigsen vigtigheden at fremme forståelsen og tolerancen gennem større viden om migrationsproblemerne.

Dette er også lykkedes gennem flere af projektets forskellige indslag, og mange af de deltagende museer har således i øget grad åbnet dørene for indvandrere også til de faste udstillinger, ligesom projektet har skabt omtale og debat i medierne.

„Det har været en svær, men forfriskende opgave for museerne at arbejde med dette emne. Vi fandt ikke løsningen, men vi blev en lille smule klogere“, sluttede WORKLAB's formand, der takkede for samarbejdet mellem de syv museer, som havde betydet hårdt arbejde,

men også et godt samarbejde, og alle deltagerne opnåede gode resultater med projektet.

Nyt projekt

I forbindelse med konferencen blev som nævnt den fælles vandreudstilling præsenteret. Den blev åbnet af formanden for Museet for

videnskab og teknologi i Catalonien, *Josep M. Sans Travé*, og der blev samtidig præsenteret en lille særudstilling af plakater og andre materialer fra de deltagende museer, bl.a. fra Arbejdermuseumet.

Repræsentanter for WORKLAB's medlemsorganisationer drøftede ved et styrelsesmøde, under en pause i konferencen, de fremtidige samarbejdsmuligheder, hvor således den østrigske samarbejdspartner, Arbejdermuseumet i Steyr, accepterede at blive administrator af et nyt fælles EU-projekt.

Deltagerne havde efter konferencen lejlighed til at besøge og studere en række tekniske museer bl.a. tekstilmuseer og et mine-museum, i Llobregat-dalen, hvor der i alt findes 43 industrimuseer langs floderne i denne del af Catalonien.

Blandt indlederne var den britiske skribent Yasmin Alibhai-Brown

Terrassa Protokollen

Museumsdelegerede forsamlet til en konference om temaet „Migration, arbejde og identitet“ i Terrassa, Spanien, den 3. oktober 2003, appellerer til museumsfolk over hele Europa om at:

- Bestræbe sig på social integrering af alle dele af samfundet uanset køn, baggrund, kultur og religion.
- Sørge for en ligeværdig repræsentation gennem udstillinger og formidling af alle grupper i samfundet.
- Hjælpe samfundsgrupper til at reflektere over- og bidrage til formidling af deres egen historie.
- Støtte lige muligheder for befolkningsgrupper med forskellig kulturel og etnisk baggrund.
- Skabe betingelser for en dialog mellem samfundsgrupper og politikere og skabe en platform for politisk og kulturel debat.

Sidste nyt fra “Migration, Work and Identity”

Arbejdermuseet har haft en central rolle i samarbejdet “Migration, Work and Identity”, det EU-støttede internationale projekt, som netop er afsluttet. Ud over de officielle rapporter foreligger der nu både et nyt nummer af “Worklab Newsletter” med indlæg fra afslutningskonferencen på det tekniske museum i Terrassa ved Barcelona og en bog med udvalgte indlæg fra alle projektets tre konferencer - Manchester 2000, København 2001 og Terrassa 2003. Begge publikationer, der er på engelsk, kan fås ved henvendelse til museet.

ALW

Kontingentsats pr.1.1. 2004

Jeg vil gerne være medlem af
ARBEJDERMUSEETS VENNER

sæt kryds

Enkeltmedlemskab	☐	190 kr
Enkeltmedlemskab pensionister/efterlønsmodtager	☐	130 kr
Parmedlemskab	☐	240 kr
Par, hvor en er pensionist/efterlønsmodtager	☐	200 kr
Par, hvor begge er pensionister/efterlønsmodtagere	☐	160 kr
Små foreninger	☐	500 kr
Større foreninger	☐	1000 kr
Store foreninger	☐	1500 kr

Navn: _____

Gade: _____

Postnr.: _____

By: _____

Tlf. nr.: _____

HUSK
VENLIGST
PORTO

Arbejdermuseets Venner
Arbejdermuseet

Rømersgade 22
1362 København K

Peter Ludvigsen

60 år

Arbejdermuseets direktør Peter Ludvigsen fylder 60 år mandag den 16. februar.

Peter Ludvigsen, der har været museets direktør siden Arbejdermuseets oprettelse i 1982, har en fortid som skolelærer, indtil han i 1969 indledte studierne på Københavns Universitet, Institut for Folkemindvidenskab, hvor han tog sin magistergrad i 1976.

Efter en række undervisningsjob tog han i 1978 til Aalborg Universitetscenter og underviste i kulturhistorie. Da LO i april 1982 overtog den gamle forsamlingsbygning i Rømersgade 22 og stiftede den selvejende institution Arbejdermuseet, blev Peter Ludvigsen ansat for at skabe et levende museum for arbejdernes arbejdsliv og hverdagsliv.

Siden da er det gået slag i slag. I 1984 åbnede Arbejdermuseet sin første egenproducerede udstilling om 1950'erne. Den blev en kæmpe succes såvel indholdsmæssigt, formidlingsmæssigt og publikumsmæssigt. Arbejdermuseet fik hurtigt en plads på Danmarkskortet med en perlerække af faste og skiftende udstillinger. Da den første publikums-succes var sikret var der andre spørgsmål der trængte sig på.

Forsamlingsbygningen var nedslidt og i dårlig stand, og allerede i 1985 blev den ellers noget triste festsal åbnet i nyrestaureret udgave, ført tilbage til tiden omkring 1914. I forhold til tidligere fremstod festsalen nærmest chokerende smuk og den blev naturligvis et aktiv i det fortsatte arbejde.

Arbejdermuseet har i 1990'erne lagt hovedvægten på det indholdsmæssige i form af udstillinger og det bygningsmæssige for at forbedre publikumsforhold. Indholdsmæssigt følges to linjer – en kulturhistorisk og en kunsthistorisk. På dette område har Peter Ludvigsen sat Arbejdermuseet på det internationale landkort som initiativtager til organisationen WORKLAB, et forum for primært europæiske arbejdermuseer.

Bygningsmæssigt står Arbejdermuseet foran sin største udvidelse der fra sommer vil betyde nye udstillingsrammer og stærkt forbedrede forhold for publikum. Men lanceringen af det ”ny” Arbejdermuseum bliver ikke den eneste udfordring for Peter Ludvigsen i dette år. Samtidig flytter ABA ind i Rømersgade med dele af sine aktiviteter, og sammenlægningen af ABA og museet giver ikke fødselaren tid til at hvile på laurbærene.

Mandag den 16. februar kl. 14 - 16 skal der festes i museets Café & Ølhalle. Alle, der har lyst til at hilse på Peter Ludvigsen på fødselsdagen, er velkomne.

H.G.

Arbejdermuseet og ABA på LO-kongres

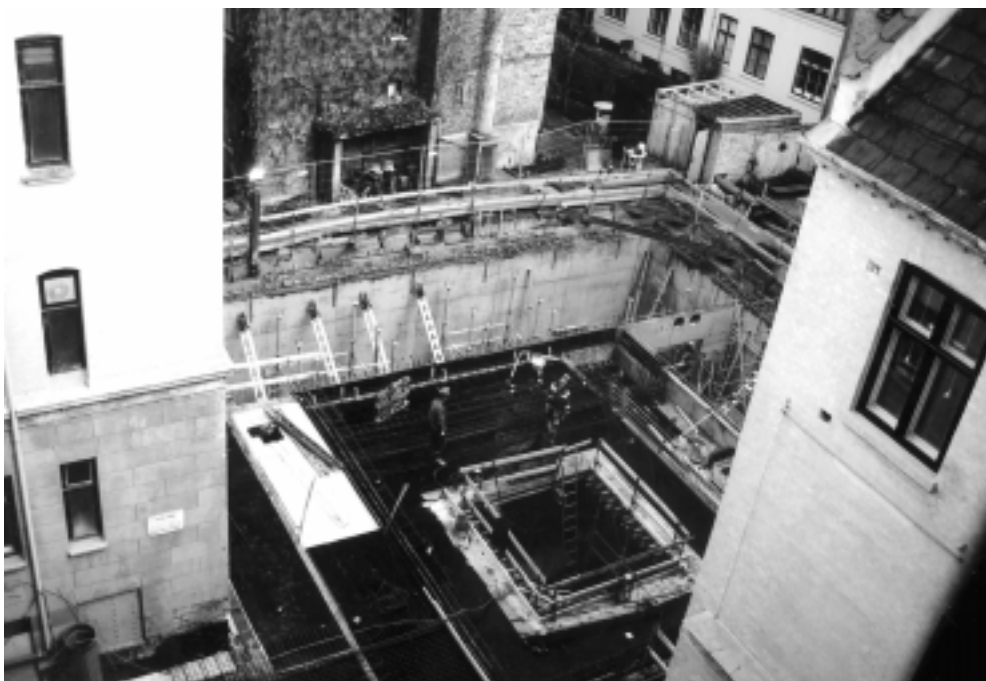
Den ny institution Arbejdermuseet med Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv markerede sig med en lille ”udstilling” på LO's kongres i oktober 2003.

Originaldokumentet til Septemberforliget fra 1899, populært kaldet Arbejdsmarkeds Grundlov, kunne studeres i glas og ramme sammen med en kopi af arbejderbevægelsens første røde fane fra 1872. Kongressens tema ”Frihed i arbejde” harmonerede godt med det gamle ”Frihed, Lighed, Broderskab”. Alle kongresdeltagere modtog endvidere et eksemplar af „Arbejdermuseets Venner”.

I standen havde vi medtaget en computer, således at vi kunne give svar på alskens spørgsmål om arbejderhistorien. Hannah Lindén (tv) passede standen på alle kongresdagene med bistand fra Henning Grelle. Institutionens formand, LO-sekretær Harald Børsting, var også på besøg. (foto: Peter Ludvigsen).

Museets udvidelse – *nu helt nede i kælderen!*

Nybyggeriet på Arbejdermuseet skrider planmæssigt fremad og de første konturer af udvidelsen kan nu anes. Her ses midt i billedet, hvor tagdækket til de nye særudstillingslokaler i kælderplan skal støbes. Rækværket i midten markerer det fremtidige ovenlysglasvindue.

Medarbejderne fra ABA og Arbejdermuseet holdt en fælles julesammenkomst den 12. december; inden de også fysisk flytter sammen i løbet af det nye år. Her kigger deltagerne på det omfattende nybyggeri i museets gård.

Hovedværk af Aksel Jørgensen på Arbejdermuseet

Af Vagn Buchmann og Hanne Abildgaard

Interiør fra "Det Røde Hav", 1907. Fotografi i Københavns Bymuseum.

Pigen skal være "Svenske Mathilde", der genfindes på Aksel Jørgensens maleri, mens herrene i baggrunden er en gruppe russiske matroser samt en alfons, der genfindes på flere samtidige fotografier fra kvarteret.

Arbejdermuseet har netop modtaget en enestående gave, et hovedværk i Aksel Jørgensens kunst og dansk socialrealisme, maleriet *Pigernes Minde* fra 1907, som ses på omslaget af dette nummer af „Nyt om Arbejdermuseet“. Billedet er generøst skænket til museet af advokat Birte Schultz-Lorentzen, som har ejet det i omkring 25 år, men nu har ønsket at placere det et sted, hvor det kan blive tilgængeligt for offentligheden.

Socialrealisme

Kunstneren bag værket, maleren og grafikerens Aksel Jørgensen (1883-1957), var i sin ungdom en pioner inden for den socialt bevidste realisme. Han startede i 1907, samme år som *Pigernes Minde* blev malet, tidsskriftet *Gnisten* sammen med kammeraten Carl Jensen. *Gnisten*, tidsskrift for kunst og satire, udkom kun et halvt år, men har en høj stjerne i kunsthistorien, ikke mindst på grund af Aksel Jørgensens nærbilleder af storbyens proletarer, som markerede noget helt nyt i dansk tegnekunst.

Aksel Jørgensen kom selv fra et arbejdermiljø, og han har karakteriseret sin baggrund og opvækst på følgende måde: "Det var et oplyst Arbejder-Hjem, og jeg føler mig stadig som hørende til i et Arbejder-Kvarter. Vi levede i en fri og socialistisk Arbejderaand, jeg er opfødt med Socialdemokratiet og med "Social-Demokraten", og det var denne Omstændighed, der satte mig i Stand til at videreføre det sociale i min Kunst, da et Tilfælde bragte mig ind paa den Vej."

Det "tilfælde", der gjorde Aksel Jørgensen til en pioner inden for den sociale kunst, var en bestilling fra etatsråd Jacob Hegel, direktør for Gyldendal. Hegel var en stor kunstsamler med forkærlighed for malerier med motiver fra København og omegn. I 1906 ønskede han at supplere sin samling med en række billeder af kvarteret omkring Holmensgade, som stod for at skulle rives ned.

Holmensgade

Holmensgade-kvarteret var i starten af 20. århundrede præget af slumboliger, og det var blandt de områder i hovedstaden, der var mest domineret af prostitution. Holmensgade findes ikke længere, men den lå, hvor den nuværende Bremerholm befinder sig.

Prostitution har ikke været formelt legaliseret i Danmark i nyere tid. Bordeller blev således forbudt ved lov i 1901. Men en årrække var politikontrollen med prostitutionen legaliseret. Den politikontrollerede ("legaliserede") prostitution blev indført ved lov i 1874, og ophævedes 30. marts 1906. Seks adresser i Holmensgade var i 1905 registreret som mål for politiets kontrol, bl.a. værtshusene "Pigernes Minde", Holmensgade 15 og "Det Røde Hav", Holmensgade 21. Med ophævelsen af politikontrollen forsvandt prostitutionen selvsagt ikke, men prostituerede og alfonser lod sig nu registrere under andre erhverv.

Pigernes Minde

Aksel Jørgensen påtog sig den opgave, Jacob Hegel havde stillet, og han gik grundigt til værks. Han malede i kvarterets gader og baggårde og i to af de karakteristiske værtshuse, "Pigernes Minde" og "Det Røde Hav". Men snart forskød hans interesse sig fra den topografiske, nøjagtige gengivelse af gader og bygninger til de mennesker, der boede og færdedes i kvarteret. Han kom ind på livet af dem og havde en tid fast opholdssted i Holmensgade 6 hos en familien Mogensen, som vaskede for folk. Bl.a. udførte han en række studier af kvarterets prostituerede og af værtshusenes gæster.

Til sidst samlede han sine portrætstudier i det store maleri Piger-

Holmensgade, 1913. Fotografi i Københavns Bymuseum.

Beværtningen "Det Røde Hav" ses i forgrunden, "Pigernes Minde" anes længere tilbage i gaden. Navnet på sidstnævnte er malet på den fremskudte gavl.

nes Minde, den første store figurkomposition, han malede. Den har i tidens løb været udstillet skiftevis under titlen Det Røde Hav og Pigernes Minde. Der har således været tvivl om, hvilket værtshus, der egentlig har stået model til det tilrøgede, tætpakkede lokale. Personerne på billedet færdedes på flere beværtninger, så ud fra dem alene kan man ikke identificere stedet. Den almindelige mening er i dag, at det forestiller Pigernes Minde, hvor antallet af vinduer til gaden passer med det, man ser på Aksel Jørgensens maleri.

Flere af personerne er i øvrigt kendt fra samtidige fotografier, således "Svenske Mathilde", den kraftige kvinde med det opsatte hår. Der er også givet bud på identiteten af nogle af de mandlige personer. Således skulle manden med lorgnetterne i højre side af billedet være Politikens redaktør Henrik Cavling. Det har også været foreslået, at Aksel Jørgensen selv står og læner sig op ad bagvæggen i maleriets venstre side.

Maleriet er i øjeblikket til eftersyn på Museernes Fælleskonservering og vil blive ophængt i forbindelse med museets genåbning ca. 1. juli.

Nyt om *bøger*

v/ Preben Sørensen

En hyldest til hverdagen

Alle, der hørte Poul Nyrup Rasmussens tale ved venneforeningens solhvervsfest 2003, fik et uforglemmeligt indtryk af hans evner som „storyteller“. Disse evner kan man yderligere studere - og nyde godt af - i hans erindringsbog for perioden 1943-62, med titlen *Rødder*, der forhåbentligt vil blive efterfulgt af erindringer fra hans voksne arbejdsliv som økonom i LO, LD-direktør, partiformand og statsminister og nu Socialdemokratiets spidskandidat ved det kommende valg til Europa-Parlamentet.

Men det hele startede i Esbjerg, og man lærer byen godt at kende som en aktiv kulisse for hans barndom og ungdom, der slutter med studentereksamen fra den lokale statsskole - og forude venter hovedstaden og den store verden.

En erindringsbog om barn og ungdom vil naturligt nok centrere sig om familien og vennerne, men samtidig bliver der plads til et interessant tidsbillede af samfundsudviklingen i ind- og udland, som var med til at præge arbejderdrengen fra Esbjerg.

Det er også naturligt for Poul Nyrup, at hans harme over social uretfærdighed kommer til udtryk i bogen - stærkest i skildringen af den hårde skæbne for hans oldemor, Maren Rasmusdatter, der fødte hans bedstefar Sophus i kvindefængslet på Christianshavn.

I bogens slutning gør han en slags status over de forløbne år, hvor han understreger sin stolthed over sin slægt, som gav ham en ballast med de rødder og med en barndom, som ikke kan gøres op i penge:

„Jeg har lært arbejdets værdi at kende - at bestille noget - og sammenholdets inderste betydning.... Det jeg har lært, og det jeg har båret videre fra min slægt og mine forældre, er en dyb erkendelse af hverdagslivets betydning.... Fortællingen om mine rødder er derfor også ment som en hyldest til hverdagen, skriver Poul Nyrup i sin letlæste og aldrig kedelige erindringsbog.

Rødder - Erindringer 1943-62. Af Poul Nyrup Rasmussen. Lindhardt og Ringhof. 320 sider. 299 kr.

Om holdninger og værdier

Selvom bogen „Lykketoft“ med journalisten Thomas Larsen som forfatter og medforfatter, også er en erindringsbog og giver et godt indblik i partiformanden og folketingspolitikeren Mogens Lykketofts barndom og unge år, er det først og fremmest en politisk bog, med mange spændende skildringer af den politiske udvikling i ind- og udland de forløbne årtier, som den tidligere finansminister og senest udenrigsminister selv har været en så aktiv deltager i.

Det er desuden en aktuel stillingtagen til de politiske problemer i national, europæisk og international målestok. Lykketoft er - også i bogen - den pragmatiske, praktiske politiker, der vil se resultater og ikke bruge tiden på for megen snak. Men det betyder ikke at der skal føres en politisk kamp uden visioner, som Lykketoft selv udtrykker det i afsnittet om det nye (politiske) landskab:

„Ligegyldigt om jeg har skrevet nye idéoplæg, skatteoplæg, udarbejdet budgetter, forhandlet overenskomst eller drevet udenrigspolitik, har det handlet om holdninger og værdier. For mig har drivkraften været en klar forestilling om menneskers behov, en vision for et godt samfund og nogle værdier, der skal være grundpillerne i det gode samfund..... Min vision er, at ethvert menneske en dag kan virkeliggøre sin idé om et godt liv, kan folde sin personlighed ud og følge sin egen vej gennem tilværelsen...Målet må altid være et samfund, der ikke kun er for de stærkeste eller for flertallet, men for alle“.

Fra de unge år har Mogens Lykketoft også haft en stærk interesse for internationale forhold, og bogens sidste afsnit om en global verden er en kraftig understregning af behovet for - og hans egne forslag til - at tilføre Socialdemokratiet en mere markant international profil i fremtiden, både i forhold til EU og resten af verden.

Lykketoft. Af Thomas Larsen. Børsens Forlag. 276 sider. 249 kr.

Nyt om *bøger*

v/ Preben Sørensen

Fra et muntret og virksomt liv

Enhver, der har fornøjelsen at kende journalisten, forfatteren og foredragsholderen Eva Bendix, har set frem til at læse hendes erindringsbog „Man siger tak“ - og man bliver ikke skuffet. Lige så slagfærdig, morsom og handlekraftig som det tidligere aktive medlem af venneforeningens bestyrelse, er i sin dagligdag, er hun i sin skildring af barndom og ungdom, hvor hun således måtte klare sig selv i 5 år, da hendes forældre og søskende under besættelsen rejste til New York. Bogen er også en kærlig skildring af hendes far, tegneren og levemanden Hans Bendix, og hele den kreds af kulturradikale, der samledes i barndomshjemmet i årene før 2. verdenskrig.

I hendes specielle blanding af muntre erindringer, dagbogsblade og anekdoter giver forfatteren en livlig billede af denne tidsperiode i Danmarkshistorien. Som hendes gode kollega og veninde, Lise Nørgaard, bringer Eva B. endvidere en uforglemmelig skildring af sin tid som journalistelev i provinsen, med overskriften „Byernes by - Slagelse“.

De muntre erindringer om hverdagslivet ved A-pressen i provinsen er et helt tidsbillede for sig. Som da hun skildrer, hvordan hun fik endnu en retningslinie for socialdemokratisk journalistik, da hun en gang havde skrevet, at hun kørte i bil med en fotograf til et dyrskue:

Redaktionssekretæren fik et raserianfald:

“Rigtige socialdemokrater kører ikke i bil, tordnede han. Rigtige socialdemokrater går, cykler, kører i bus eller tog - ALDRIG i bil“.

Det var dengang, konstaterer Eva Bendix tørt. Det var det, og vi glæder os til læse flere erindringer fra hendes hånd fra et muntret og virksomt liv i ind - og udland.

Man siger tak. Forlaget Gyldendal. 325 sider med fotos og tegninger. 275 kr.

Hvad forestiller dette foto?

Museet har en samling fotografier fra mange års julefrokoster i en bestemt virksomhed. Bag på hvert billede er markeret hvor en af medarbejderne, Anna Cederholm, sidder. Tiden er nok 1930'erne og 40'erne, og vi gætter på, at det er Valby Strømpfabrik, men måske nogle af læserne kan hjælpe os?

Lykken ligger i os selv

Af Marie Thorsen

Et essay inspireret af et besøg på Arbejdermuseet

I en lille baggård på Nørrebro, bevogtet af Staunings kobber-indhyllede skikkelse ligger Arbejdermuseet. De slidte trægulve knager beklagende, når man fører sine følelser gennem en verden af genkendelighed, undren, overraskelser og medfølelse. „Sådan et bord har min bedstemor!“ „De skåle er vildt moderne lige nu!“, udbrud som disse skyder gennem de trange gange, når man beundrer indretningen af 50'ernes arbejderhjem.

Men det er en anden følelse der rammer én, når man når 30'ernes udstilling. En tavs medfølelse, som når man ankommer til en fremmeds begravelse, hviskende bemærkninger. Hver millimeter af lejligheden er udnyttet som sengepladser, spisebordet er vendt på hovedet og fungerer om natten som seng for den mindste. Det er ikke svært at forestille sig den ringe luft, en tyk blanding af støv, mados og sved.

I det minimale soveværelse sidder herren af huset. Slidt og nedtrykt ser han ud - og hvem kan bebrejde ham? En tanke går gennem mit hoved ved dette syn; Hvordan kan han blive ved at leve?

Når vi i dag hører om tilfælde efter tilfælde af teen-age-piger der tager livet af sig på grund af kærestesorger, unge mænd der mister tilliden til livet gennem det uddannelsesmæssige pres, hvordan kan en arbejder, tynget af 30'ernes økonomiske krise og vel vidende at han har fejlet over for sin familie i rollen som forsørger, stå op hver dag?

Det er farligt at sammenligne sine egne sorger med andres, det er sandt, men mon ikke også det kan være gavnligt? Kan det ikke tænkes, at den sikkerhed vores generation ser som ret, som noget ubrydeligt, har gjort os svage? Vores eksistentielle problemer rækker ikke længere end til gennem hvilken uddannelse vi lettest kan realisere os. Som kompensation for denne eksistentielle kedsomhed opløfter vi et ord som kontrol til noget der nærmer sig guddommeligt. Vi skal kontrollere vores følelser, vores vægt, vores arbejde, vores kærester, ægtefæller og vores børn.

Så mens faderen i den udstillede lejlighed bekymrede sig om, hvordan hans familie skulle overleve næste måned, viser unge piger deres matematiske færdigheder gennem udregninger af næste måneds kalorieforbrug. På den anden side, hvem skal dømme om nogle følelser har mere værdi end andre?

Er min frustration over en opgave der synes uløselig ikke lige så ægte som 30'ernes arbejders frustration over mangel på arbejdspladser?

Det kan ikke undre nogen at ideologier som kommunisme, fascisme og nazisme nærede stor opbakning i denne tid. Kunsten var i denne periode, ikke for arbejderne, men for de lærde og kunsterne selv. I den tid hvor arbejderne, mere end noget andet, havde brug for at flygte fra virkeligheden, for at dagdrømme, kunne kunsten ikke hjælpe dem.

Se for dig, denne forsørger som må putte sin yngste i et bord, se for dig at han betragter to billeder. Det ene billede er ekspressionistisk, et forsøg fra malerens side på at illustrere sine opsplittede følelser - dystre farver og mangel på system præger dette maleri. Det andet billede illustrerer en lykkelig familie på landet, i færd med at bringe høsten i hus. Hvilket billede tror du, han vil foretrække? Hans valg vil være en flugt fra virkeligheden, på samme måde som vi, i dag, flygter fra virkeligheden. Symptomerne er de samme, det er problemerne der har ændret sig. Vores tids supermagt fordrejer sandheder til at passe med sin leders ønsker, dens medier er præget af nationalistiske patrioter og heltegerninger. Er der grund til frygt? Bestem selv. For at gå tilbage til min indledende tanke om arbejderens grundlag for at leve, vil jeg sige at hans metoder var de samme som vi benytter i dag på trods af målenes forskellighed: Leve for at nå et overleve, leve på de små glimt af glæde vi føler. For den rene glæde er ikke en langvarig følelse, hvordan kunne den ellers beholde sin værdi? Den rene glæde, lad os kalde den lykke, varer kun et øjeblik mens den følelse der erstatter, den kan vare flere uger.

Glæden ved at have opnået lykke, hvad holder os oppe, håbet om at opnå det igen, er hvad der driver os frem. Ved at se de usle kår 30'ernes arbejdere levede under, blev jeg mindet om, at lykke ikke ligger i materialistiske goder eller økonomisk status. Det ligger i os selv, klar til at blive udløst ved det mindste lille smil fra en fremmed, årets første blomst eller udførelsen af en opgave.

Debatmøde:

Traditionel arbejderbevægelse ikke relevant

Det kan godt være, at nogen savner en arbejderbevægelse, sådan som vi engang kendte den. En bevægelse, der prægede både dagliglivet og livsforløbet og samlede sine medlemmer i en solidarisk stræben mod en bedre tilværelse. Men hvis der kan udledes en entydig konklusion af debatmødet den 22. september, som Arbejdermuseets Venner og Peter Sabroe Klubben havde arrangeret på ABA (Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv), så går den ud på, at nok kan vi også i dag bruge mange af den gamle bevægelses midler og mål, men en arbejderbevægelse i traditionel forstand er en saga blott. Som sociologen Henrik Dahl sagde: Den opleves ikke som relevant.

Men alligevel var de fire indledere og de ca. 30 debatlystne mødedeltagere enige om, at det var et godt møde. Det varede omkring tre timer, og alle gik hjem med en fornemmelse af, at mange tanker var blevet klarere formuleret, og i baghovedet var der lagret stof til yderligere eftertanke. I den forstand kunne det godt minde om møder i den gode, gamle arbejderbevægelses dage.

Det var lektor *Niels Finn Christiansen*, der lagde for med en redegørelse for den danske arbejderbevægelses udvikling, og til spørgsmålet om savnet af en arbejderbevægelse, sagde han, at der er behov for at genindsætte anstændigheden i vores omgang med hinanden. Han påpegede, at der i dansk arbejderbevægelse altid har været et stærkt nationalistisk islæt, men at fremtidens bevægelse kun kan udvikles sammen med det internationale. Han strejfede Mogens Lykketofts netop udkomne bog, der på en måde var skuffende, for så vidt som arbejderbevægelsen var „forbløffende fraværende“ i bogen.

Professor *Henrik Dahl* konstaterede, at danskernes billede af deres land er fra 1800-tallet, medens vi dyrker politik som i 1900-tallet. Det giver problemer nu, da vi befinder os i det 21. århundredes videns- og netværkssamfund. Han så et stort problem i nationalismen og fandt, at ikke blot det danske, men alle europæiske socialdemokratiske partier altid har været nationale. Han var ikke i tvivl om, at borgerne ønsker tryghed, og det stiller krav om solidaritet, fælles moral.

Arne Johansen, formand for Træ-Industri-Byg, kunne godt more sig over, at fagbevægelsen er blevet et akademisk forskningsobjekt. Bare man ville sætte samme fokus på arbejdsgiverne, men „vi er blevet interessante på grund af den succes, vi har haft“ med at skabe et fællesskab for individualister. Han mente, at globaliseringen rykker samfundene fra hinanden og forstærker de sociale spændinger, men fagbevægelsens idégrundlag er der intet galt med.

Socialdemokraternes næstformand, fhv. minister *Lotte Bundsgaard*, syntes, at det røde flag stadig skulle smæld men på en lidt anden måde end før. Det enkelte menneske skal være så frit som muligt, men vi må tage bestik af, at folk er langt mere individualistiske end før. Vi må sikre solidaritet også mellem generationerne. Vi skal ikke glemme, at store grupper i sin tid fik noget ud af at vise solidaritet, og vi skal tage folk med på råd, også folk uden for partiet.

Debatten kaldte efterhånden hen ved halvdelen af deltagerne frem med indlæg, og alle fire indledere havde i svarene god lejlighed til at uddybe deres synspunkter. Debatten kunne have fortsat længe endnu, hvis ikke ordstyreren, *Preben Hansen*, havde insisteret på at slutte ved 22-tiden, medens „festen“ var god. Blandt tilhørerne var redaktør *Ove Weiss*, som senere bragte et indslag om mødet og debatten i DR Radio's Orientering.

Preben Hansen

Der var stor interesse og debatlyst blandt mødedeltagerne

En uforglemmelig solhvervsfest

Med rekordstor tilslutning og en Poul Nyrup i topform

Poul Nyrup Rasmussen på scenen for den årlige solhvervsfest.

Venneforeningens traditionsrige solhvervsfest i Arbejdermuseets festsal den sidste tirsdag i november, blev denne gang på flere måder en uforglemmelig oplevelse.

Formanden, *Preben Sørensen*, glædede sig i sin velkomst over rekordstor deltagelse af både nye og gamle medlemmer, ligesom han kunne melde om ekstra mange gaver til bortlodning ved det amerikanske lotteri, der afsluttede festen. Han citerede fra Oskar Hansens solhvervssang om „at bygge mod solen en skinnende bro“ og knyttede hertil en aktuel orientering om det omfattende nybyggeri på museet, der i tiden fremover vil komme til at rumme et arbejderhistorisk center af høj kvalitet.

Solhvervsfestens underholder i 2003 var „storyteller“ *Carsten Islington*, der i to omgange fortalte livligt og kraftfuldt om sin opvækst og dagligdag i arbejderkvarteret Vesterbro i København, med mange pudsige oplevelser blandt bydelens beboere.

Der var også højt belagt smørrebrød og fællessange, inden aftenens solhvervstaler, tidligere statsminister, partiformand og nu S-topkandidat ved det kommende Europa-Parlamentsvalg, *Poul Nyrup Rasmussen*, på afgørende vis bidrog til festens succes.

Poul Nyrup viste på ny sin enestående evne til at bringe sit politiske budskab frem på en let forståelig og samtidig tankevækkende måde - denne gang med udgangspunkt i den nye erindringsbog „Rødder“, der beskriver Nyrups barndom og ungdom i Esbjerg.

Der var fuldt hus i museets festsal den 25. november.

Hans store sociale forståelse kom således gribende til udtryk i skilningen af de barske vilkår for hans oldemor, der fødte hans bedstefar under en anbringelse på kvindefængslet i Christianshavn.

„Rødder er vigtige. At vide hvor vi kommer fra, er fundamentet for at finde vej i en fremtid, som er

endnu mere kompliceret og uoverskuelig end den fælles historie vi har lagt bag os“, understregede Poul Nyrup i sin solhvervstale, der også omhandlede arbejderbevægelsens kamp i det forløbne århundrede og slutteligt beskrev fremtiden - på en optimistisk måde - i en stadig mere globaliseret verden.

Med *Jørgen Pedersen* som suveræn „lotterichef“ blev efterfølgende et stort amerikanske lotteri gennemført til tiden, og formanden takkede slutteligt de mange bidragydere (sponsorlisten følger i næste nr. af bladet) samt mødedeltagerne for en vellykket solhvervsfest.

Et stykke arbejderkultur på retur

Museets festsal var den 29. oktober rammen om et spændende medlemsmøde med video og foredrag af historikeren *Karsten Biering*, Center for Arbejderkulturstudier, om et stykke dansk arbejderkultur på retur, nemlig de københavnske kaffebarer.

Han har i en årrække benyttet videomediet til at publicere sine undersøgelser af forskellige virksomhedstyper, alle med et skær af forgangne tider over sig.

Der var interviews med indehavere og kunder i 7 af de 8 tilbageværende kaffebarer i hovedstaden, og man fik en godt indtryk af denne

særlige form for gammel dansk madkultur ved frokosttid.

Karsten Biering fortalte - og besvarede efterfølgende spørgsmål fra deltagerne også om kommende projekter, som bl.a. omhandler københavnske pølsevogne, hvis antal desværre også er på retur.

Prisoverrækkelse

Uddelingen af Arbejderhistorieprisen 2003 finder sted *torsdag den 29. januar kl. 15.00 -17.00* hos ABA, Læsesalen, Nørrebrogade 66 D, stuen, i København. Efter uddelingen vil prismodtageren - eller modtagerne - holde et kort oplæg om det præmierede emne. Desuden bydes der på en forfriskning. Alle interesserede er velkomne.

International solidaritet – fortid eller fremtid ?

*Ideer og bevægelser i England og Tyskland inspirerede til dansk arbejderbevægelses opkomst.
Men hvordan er det i dag – har den nutidige danske selvtilstrækkelighed ført til en
mere tvetydig holdning til internationalismen i arbejderbevægelsen?*

Velkommen til et spændende debatmøde **søndag den 29. februar kl. 14.00**
i mødesalen, Kooperationens Hus, Reventlowsgade 14, tæt ved København H.

PROGRAM:

Velkomst:

Jens Erik Ohrt, Arbejderbevægelsens Internationale Forum

Paneldebat med følgende indledere:

Frank Jensen, politisk ordfører, Socialdemokratiet

Peter Duelund, kultursociolog

Leif Skov, tidl. festivalchef, formand for Bjørn Afzelius's Internationale Kulturfond

Ordstyrer:

Gitte Rehder, journalist, Ugebrevet A 4

Afslutning:

Preben Sørensen, Arbejdermuseets Venner

Gratis adgang. Alle er velkomne.

Arrangører: Arbejderbevægelsens Internationale Forum og Arbejdermuseets Venner

Besøg i HK's nye domicil

Arbejdermuseets Venner indbyder hermed til et besøg i HK's nye forbundshus på Amager

torsdag den 22. april kl 19.00

Forbundsformand **John Dahl** vil vise HK - Huset frem for venneforeningens medlemmer,
med efterfølgende orientering og debat om HK historisk og aktuelt.

HK giver kaffe/the og kage, hvorfor tilmelding til mødet er nødvendig og skal ske senest
mandag den 19. april til Arbejdermuseets kontor, tlf. 33 93 25 75 eller pr. e-post til:
am@arbejdermuseet.dk

Bestyrelsen

Arbejdermuseets Venner

Ordinær generalforsamling afholdes

torsdag den 12. februar kl. 18.00
i museets Café & Ølhalle med følgende

DAGSORDEN:

1. Valg af dirigent og referent
2. Protokol
3. Bestyrelsens beretning v/formanden
4. Indkomne forslag
5. Årsregnskab 2003
6. Budget 2004
7. Fastsættelse af kontingent 2005
8. Valg af bestyrelse.
På valg er John Larsen, Morten Bo Almstrup
og Inger Merete Pedersen, samt
suppleanterne Jørgen Strand og Birgit Andreasen
9. Valg af revisor og revisorsuppleant
(Bent Hansen og Henning Grelle)
10. Fremtidig virksomhed
11. Eventuelt, herunder orientering om Arbejdermuseet.

Trods museets lukning grundet nybyggeriet, er Cafe & Ølhalle
ekstraordinært åbent for afholdelse af generalforsamlingen.

Der serveres kaffe/the og kage under mødet, ligesom der kan købes øl og vand.
Forslag, der ønskes behandlet på generalforsamlingen, skal være formanden i hænde
senest 8 dage før generalforsamlingen.

*På bestyrelsens vegne
Preben Sørensen
Formand*

